

Bc. Michal Petrov: Mezietské vztahy na Daruvarsku v 80. letech. Příspěvek k výzkumu nacionální otázky v Jugoslávii v posledním desetiletí její existence

Studie Michala Petrova vychází z autorovy stejnojmenné bakalářské práce obhájené v loňském roce v oboru historie na FF UK. Tématem práce je soužití různých národnostních skupin v původně nacionálně heterogenním regionu Daruvarsko, který se nachází v severní části Chorvatska, respektive v oblasti Slavonie. V okresním městě Daruvar a jeho okolí žili do počátku 90. let 20. století společně Srbové, Chorvaté a Češi, kteří jsou potomky českých kolonistů z 19. století. Válka z let 1991-1995 tuto etnickou strukturu zásadně změnila. V důsledku válečných událostí z oblasti téměř zmizelo srbské obyvatelstvo, které zde původně představovalo relativní většinu a v období po druhé světové válce bylo paritně zastoupeno s Chorvaty. Většinový národ tak v oblasti dnes jasně dominuje, i když přítomnost kompaktní české menšinové komunity nadále regionu dodává specifický ráz.

Na příkladu Daruvarska se autor snažil prozkoumat kvalitu mezietských vztahů v nacionálně smíšeném prostředí v 80. letech. Pokusil se tak prověřit v regionálním měřítku validitu dvou protikladných dominantních interpretací v současné odborné literatuře. Podle jedné byl etnický konflikt v Jugoslávii vždy latentně přítomen a počátkem 90. let pouze opět vyvrcholil v násilné střety. Druhá interpretace naopak poukazuje na úspěchy národnostní politiky socialistické Jugoslávie a zdůrazňuje, že právě v 80. letech dosáhl národnostní smír svého vrcholu. Následné války jsou tak z tohoto pohledu spíše výsledkem překotného vývoje na přelomu 80. a 90. let, který má vícero příčin.

Autor vycházel ze široké pramenné základny. Během svých studijních pobytů v Chorvatsku probádal dostupné archivní dokumenty, zejména materiály komise pro mezietské vztahy, studoval český menšinový tisk a provedl orálně historický výzkum mezi příslušníky české menšiny. Byl si přitom dobře vědom úskalí, které skýtá práce s pamětnickými výpověďmi, zvláště pak, když se vztahují k období předcházejícímu silnému prožitku válečných událostí 90. let, které bezpochyby pohled pamětníků výrazně formují.

Předkládané výsledky bádání jsou velmi přínosné. Ukazují zejména na relativně harmonické soužití tří národnostních skupin v oblasti i na specifické postavení Čechů vůči dvěma většinovým národům v 80. letech. Kromě zachycení mnohovrstevné povahy vztahů české „menšiny“ a „srbsko-chorvatské“ většiny však autor přináší důležitý poznatek o srbské komunitě. Její nacionální specifika, jakkoliv v Chorvatsku ústavně zakotvená, v 80. letech již takřka zmizela z veřejného prostoru. S tím kontrastovala oficiální podpora národnostních práv české menšiny. Písemné prameny i výpovědi pamětníků pak spíše nasvědčují tomu, že náhlé zostření mezietských vztahů bylo výsledkem náhlých politických a společenských změn v letech 1990 a 1991.

Autor si nečiní nárok na dalekosáhlé závěry. Svou studii správně chápe jako východisko pro další bádání.

V Praze, 2. 6. 2021

PhDr. Ondřej Vojtěchovský, Ph.D.